

כב:

הכל שוחטין פרק ראשון הולין

עין משפט
נר מצוה

קמא א ב מ"י ס"ד
מהל' אסורין
מנהג הלכה ב'
קמב ג מ"י פט"ו מהל'
משנה הקדמות
הלכה ב'

שיטה מקובצת

[א] מאיזה מקרא אמר
"מרים הרי נדרי נמי"
[ב] דנכחוב מן בני התורים
[ג] מן היונה נ"ב בכת
[ד] כתוב מן בני התורים
[ה] מן בני היונה ופדכתיב:
[ו] דם פט"ו כשרים
[ז] שמיט גרסא מנייהו
אחי: [ח] אחרינא תורים
ישמע וקראי נדולים:
[י] והוא דקטל לא לישחטי
[יא] ואת הוא רב
[יב] ואת הוא רב
הכר דאנדורניט ספק
דפרשיט בסוף הפסלת:

רבינו גרשום

י"ט תורים גדולים בני
יונה קטנים ותחילת
דשיחוב מ"י כשחמחילין
דעשה הניצה לענין תורים
גדולין קטנים ולענין בני
יונה חשבים גדולים
רשומיה פסולין:

ומה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים. כדמפרש בסמוך דלא לישחטי קרא דליכחז מן היונים: ומה תורים שלא הוכשרו בקטנים. מימה כיון דלכתי לא קיימא לן דבני יונה היו קטנים דוק אי"כ מנא ליה דתורים לא הוכשרו בקטנים דהיא גופה לא ידעין אלא ממוחל דבני יונה יש לומר דהי קאמר דאי מנייה למילף מדוכחא לחרינא דתורים משמע דגדולים הוא אמרינא מק"ו דבני יונה אפילו גדולים ובקוטרם פירש דלא בעי אלא לעיכוב מנלן דהיה לן למילף מק"ו דלא מעכבא אכל לעולם לשון תורים משמע גדולים וקשה לפירושו דאי משמע גדולים היכי בעי למדרש נק"ו לאפוקי קרא ממשמעותיה ולמימר דלא מעכב: לא אשחטיה קרא בו. על כרחיה לאו משום דליכא הכנה מקראותא קא דרש דאפילו לא היה כמזב אלא צמד דוכחא תורים ובני יונה היו מני למדרש מדכתיב כהאי גי' יונה ובהאי לא כתיב בני דלמה נסי לן לפסוק ליימר לשון ולכחז בני צמס והא דנקט [ו] דלא לשחטי לרבותא בעלמא נקטיה:

יעלעו דם. אלע מתרגמינן עילעא וליהו וסי מללעות ומנחם דשמיט גרסא דקטל [ו] דלא לשחטי פטר במחכרת יעלעו דם ענין בלעה כמו (עובדיה ב) ושמו ולעו:

והביא החלה הציהוב שבוה ושבוה מהו שפיקא הוי וגפיק. וא"ת כיון דמנה נשפך האחד פסול היאך יכול להקריב וי"ל דמיבעיא ליה כגון דאם עבר כהן והקריב אי נמי כיון שהביא ליד הכהן יאל יד נדרו מאחד דמ"מ האחד מהן ראו להקריב וי"מ דבגמא איירי דמשמע צירושלמי דמסכת מגילה שכל עופות כשרין בגמא ואפילו כתרנגולים ואפילו היה ולא מיעט אלא טמאין ויתא דהתם מיירי בגמא לבני נח דבהירא ליקף לא כסף וזכים (דף קט"ו) מובין נח מוצה ויקח מכל בהמה הטהורה וגומר אכל בשאר

במות איכא למ"ד דיון שום עוף קרב בגמא ואפילו מורים ובני יונה ועוד דקאמר צירושלמי דעולה אינה כריכה הפשט ומחז ובסוף זכמים (דף קכ.) חשיב דשותה בגמא גדולה לבמה קטנה לענין הפשט ומחז אלא ודאי צירושלמי איירי בגמא בני נח: איצטרריך קרא אבעיט שפיקא. מימה דבני קפץ אחד מן המטוין (ב) למוכו דרש "פיק דב"מ (דף י"א) דכולן פטורין דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק ודף קמה בהרת לשער לנן כסף שער לנן קדס דרשין כסף טיר (דף ק"ג) דטורא מדפתה נה הכחזו בגמרה תחלה דכתיב לטורה או לעמא ומיהו מהכא לא קשיא דהכא הכי פירושו איצטרריך קרא למעטי ספיקא שלא מיעט אותם ודאי אלא מספק דקאמר ספקא הוי ויפיק כשהביא מזה ומזה אכל התם כולם פטורין ודאי ולא מספק וכן ספק קמה בהרת לשער לנן ודאי טורא אכל גבי כוי כפרק בתרא דיומא (דף ע"ד) מכה פירכא מדאיצטרריך קרא לבניו ספקא קאמר דכוי בריה הויא ולא ספקא לאסור ודאי חלבו ולא מספק וכן כפרק שמי מדות (מנחות דף נ"א) גבי פלגם דבסמוך וי"ל דכל ספקא דאי אפשר להחזיר כמו גבי בהרת ומעשר דלפעמים שהוא כן ולפעמים שהוא שפיר מוטעם שהם ספק אכל הכא אפשר לברר ספקא זו דכל תחלה היהבו שוין וקמי שמיא גילא אם הם קטנים או גדולים וכן כדוי ופלגם כולן שוין הלכך לא אתא קרא למעטי מטעם שהם ספק שאינו ספקא קמי שמיא וכן כסף על אלו מומין בכבדות (דף מ"א) גבי הא דתניא כשהוא אומר למטה הזכר שאין ת"ל אלא להזיף טומטום ואנדורניטם ופרין מני אלימא מ"ק ספק הוא איצטרריך קרא למעטי ספקא התם נמי פריך מאנדורניטם שכינן שוין או כולן זכרים או כולן נקבות וקמי שמיא גילא וא"ת והא רב סבר דאנדורניטם ספק [א] כדאמרין בסוף המפלת (מה דף מ"ב) מדמטמא בלובן ובאודס ובסוף הערל (ומחז דף פ"ג) ספיק כרבי יוסי דלא הכריעו צו חכמים אם זכר או נקבה זכריה בפני עגמה דקא"ר יוסי צברייתא לאו דוקא ואפ"ה מומעט ליה רב לענין בילת המקדש דכתיב (מדרג ה) מוזר ועד נקבה וזכר ודאי נקבה דלית ולא טומטום ואנדורניטם ויכי אתא קרא למעטי ספקא וי"ל דבהירא דרב תרי מעיטי כתיבי דה"מ למכתב מוזר ועד אדם או מנקבה ועד אדם ואתי חד מינייהו לאנדורניטם ועד לטומטום ואם אנדורניטם הוא זכר אתי מוזר למעטי מטעם שהוא מנושה ואם הוא נקבה אתיא מנקבה למעטי מטעמא שהיא מנושה והא דפרין בכבדות גבי הא דממעט אנדורניטם מוזר הזכר ימירא דכתיב גבי עולה מני אי מ"ק ספקא הוא אחי קרא למעטי ספקא פריך שפיר דאם אי"כ למעטי אפילו הוא זכר משום דמנושה הוא משאר זכרים אי"כ לממעט ליה מהכא ש"מ דזכר הוא ולא ספק אלמא לא אתי כמ"ק דלמר ספק הוא וא"ת והרי טומטום דיש מהן זכר ויש מהן נקבה וא"ל לברר וקאמר רב חסדא כסף על אלו מומין (בסו"ט דף מ"ב) סמי מכאן טומטום משמע דעממא משום דספקא הוא ולא איצטרריך קרא למעטי וי"ל דקסבר רב חסדא דלא אתא קרא למעטי מטעם ספק כיון דלא היה זכר והוא כשאר זכרים ולכן אין להעמיד המיעט אטומטום כיון שיש להעמידו לאנדורניטם והכי פירושו התם מחלוקת באנדורניטם דלרנן אינו כבוד אכל טומטום דברי הכל קדוש מספק דהזכרים מקדיש דכתיב גבי כבוד איכא לאוקומי למעטי אנדורניטם ולא טומטום כדפירשנו ולכן פריך אלא מעתה בערין יעריך דלא ניקי

ומה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים. דהא בני יונה משמע. ועיובא דגדולים פסולין לקמן ליקף: ת"ל תורים. לקמיה מפרש מאי מלמודא: מאי מלמודא. כלומר מאיזה מקרא אנו אולומדים נהי נמי דבני משמע קטנים מיהו עיובא מנלן דלא מרכינן גדולים מק"ו: לא לישחטי קרא. אי סלקא דעתך גדולים נמי כשרים מכל הנך קראי דמשמע בקינים כגון דהא דנדרבה ובשמיעת קול'ו וביולדת ובזב וזבנה (ב) ובמזורע' (ג) לא לשחטיהו מד קרא [ג] דנכתוב מן בני התורים או מן היונה ומדכתיב ככולהו בני ש"מ לעכב: ואימא בני יונה דכתיב כהו בני. לעיובא ודאי גדולים פסולין אכל תורים בין גדולים בין קטנים משמע הלכך אי בעי גדולים ליימי אי בעי קטנים ליימי: מה בני יונה. אינס כשרים כהכשר מורים: דאי קראי. אינס כשרין כהכשר בני יונה: יכול יהו כל התורים כשרים. משיחא מכלל קטנות: ויהיו כל בני יונה כשרים. זמן שלם כלא לכלל גדולים: תחלה היהוב. כשחמחילין להבז כפיס שפנייהו זארחס פסוליס כזה וכוה דילאו מכלל קטנים ופסלו מני יונה ולכלל גדולים לא כלא שיוכשרו כתורים: שמוצינו. שהיא כפי גופן גדולים ואדומים ומזיהיב מהבז: משיחילי. להבז: מאימתי בני יונה כשרים. דכיום שולדו מאוסים הן ומאימתי כשרים: הוא משיעלעו. כדמפרש לקמיה: הוא סני לה. שונה היה המשנה מפי רבו משיעלעו והוא אמר לה מפרש המשנה מדעתו דמשיעלעו לשון פרומוי יעלעו דם משיחא להם דם מני ג' ובכשר דכי שמיט גרסא מנייה אחי מנייה דמא: מן הסורים או מן בני היונה. מאיזה מהן שארזה והביא משניהו תחלה היהוב מהו יאל ידי נדרו אי לא. הא דתנן תחלה היהוב פסול בשניהו משום ספיקא הוא שמה גדולים שמה קטנים הלכך הנודר מורים לא יאל שמה קטנים הם והנודר

בני יונה לא יאל שמה גדולים הם אכל זה שגדר אחיה שירצה והביא שיהיה יאל ממה נפשך אם גדולים הם יאל משום מורים ואם קטנים הם יאל משום בני יונה: או דלמא. לא גדולים יניחו ולא קטנים הוו אלא בריה בעלמא הוו דילאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא כלא: אמר רבא סא שמע. מדאיצטרריך קרא למעטייהו: אי אמרם בשלמא. אשמועינן קרא דכריה יניחו ואפילו היכא ליכא למיחש לספיקא כגון צבעיא דידן דפסול שפיר אתא קרא: אלא אי אמרם ספיקא יניחו. וקרא לא פסלינהו אלא היכא דמחייב מורין דכריה או בני יונה כהדיא: איצטרריך קרא למעטי. מי איכא ספיקא קמי קודשא בריך הוא אי פשיטא לך דגדולים יניחו אימיניהו כתורים ואי פשיטא לך דקטנים יניחו אימיניהו בבני יונה וכיון דלא פשיטא לן לא הא ולא הא מהיכא מיפק אדעתין לאכשוריהו: למעטי

והשתא מנא ליה דלמא לעולם ספקא הוי ואצטרריך לבדוי מכל חלבו גבי פלגם דבסמוך וי"ל דכל ספקא דאי אפשר להחזיר כמו גבי בהרת ומעשר דלפעמים שהוא כן ולפעמים שהוא שפיר מוטעם שהם ספק אכל הכא אפשר לברר ספקא זו דכל תחלה היהבו שוין וקמי שמיא גילא אם הם קטנים או גדולים וכן כדוי ופלגם כולן שוין הלכך לא אתא קרא למעטי מטעם שהם ספק שאינו ספקא קמי שמיא וכן כסף על אלו מומין בכבדות (דף מ"א) גבי הא דתניא כשהוא אומר למטה הזכר שאין ת"ל אלא להזיף טומטום ואנדורניטם ופרין מני אלימא מ"ק ספק הוא איצטרריך קרא למעטי ספקא התם נמי פריך מאנדורניטם שכינן שוין או כולן זכרים או כולן נקבות וקמי שמיא גילא וא"ת והא רב סבר דאנדורניטם ספק [א] כדאמרין בסוף המפלת (מה דף מ"ב) מדמטמא בלובן ובאודס ובסוף הערל (ומחז דף פ"ג) ספיק כרבי יוסי דלא הכריעו צו חכמים אם זכר או נקבה זכריה בפני עגמה דקא"ר יוסי צברייתא לאו דוקא ואפ"ה מומעט ליה רב לענין בילת המקדש דכתיב (מדרג ה) מוזר ועד נקבה וזכר ודאי נקבה דלית ולא טומטום ואנדורניטם ויכי אתא קרא למעטי ספקא וי"ל דבהירא דרב תרי מעיטי כתיבי דה"מ למכתב מוזר ועד אדם או מנקבה ועד אדם ואתי חד מינייהו לאנדורניטם ועד לטומטום ואם אנדורניטם הוא זכר אתי מוזר למעטי מטעם שהוא מנושה ואם הוא נקבה אתיא מנקבה למעטי מטעמא שהיא מנושה והא דפרין בכבדות גבי הא דממעט אנדורניטם מוזר הזכר ימירא דכתיב גבי עולה מני אי מ"ק ספקא הוא אחי קרא למעטי ספקא פריך שפיר דאם אי"כ למעטי אפילו הוא זכר משום דמנושה הוא משאר זכרים אי"כ לממעט ליה מהכא ש"מ דזכר הוא ולא ספק אלמא לא אתי כמ"ק דלמר ספק הוא וא"ת והרי טומטום דיש מהן זכר ויש מהן נקבה וא"ל לברר וקאמר רב חסדא כסף על אלו מומין (בסו"ט דף מ"ב) סמי מכאן טומטום משמע דעממא משום דספקא הוא ולא איצטרריך קרא למעטי וי"ל דקסבר רב חסדא דלא אתא קרא למעטי מטעם ספק כיון דלא היה זכר והוא כשאר זכרים ולכן אין להעמיד המיעט אטומטום כיון שיש להעמידו לאנדורניטם והכי פירושו התם מחלוקת באנדורניטם דלרנן אינו כבוד אכל טומטום דברי הכל קדוש מספק דהזכרים מקדיש דכתיב גבי כבוד איכא לאוקומי למעטי אנדורניטם ולא טומטום כדפירשנו ולכן פריך אלא מעתה בערין יעריך דלא ניקי

מסורת הש"ס

(א) ופיין תוס' וזמס ס': דיהי כל מלא ס' וזמס' לקמן כג': דיהי ותחא'. (ב) ופיין תוס' לפל פ"א דיהי ש"טל. (ג) ויקרא א. (ד) ויקרא ה'. (ה) ויקרא טו. (ו) ויקרא ד. (ז) ויסס'. (ח) דיהי ולא שפיר'.

תורה אור השלם

1. ואם מן העוף עלה קרבנו לוי והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו. ויקרא א יד 2. ואפרחיו יעלעו דם ובאשר חללים יש להם. ויקרא טו ל

גליון הש"ס

תוס' י"ח תבא וכו' אין כיון שהביא ליד הכהן. פ"ח משנה למלך פ"ד מהל' תש"ק ה"ג ופיין לקמן דף קל"ט ע"א כש"י דיהי דמספר הקרבה.

הגהות הב"ח

(א) תוס' דיהי אצטרריך מן התורים לתוכן:

מוסף רש"י

משציהובו. נלמ מחכמת שפני הציא. וזכרים ס"ח.